

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 591/2016-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. septembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti SB INMART, a. s., Duklianska 21, Bardejov, zastúpenej advokátkou JUDr. Luciou Kolníkovou, Radvanská 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 2/2014 z 30. septembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti SB INMART, a. s., odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. decembra 2015 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti SB INMART, a. s., Duklianska 21, Bardejov (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „žalovaná“), ktorou

namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 M Obdo V 2/2014 z 30. septembra 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka uzavrela 10. mája 1996 a 16. augusta 1996 s obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „úpadca“), mandátne zmluvy, ktorých predmetom bolo vykonanie odbornej pomoci pri prieskume trhu, nadviazanie obchodných kontaktov s výrobcami uvedenej techniky, organizačné zabezpečenie týchto obchodných kontaktov a stretnutí na účet mandatára a výroba manipulačnej techniky. Na majetok úpadcu bol 22. apríla 1998 vyhlásený konkurz. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 7 Cb 342/2001-154 zo 16. októbra 2008 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) v právnej veci žalobcov: [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca 1“), a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca 1“), proti sťažovateľke o neúčinnosť právneho úkonu určil neúčinnosť mandátnych zmlúv uzavretých medzi úpadcom a sťažovateľkou proti konkurzným veriteľom úpadcu a sťažovateľke uložil povinnosť vrátiť do konkurznej podstaty 10 000 000 SKK so 17 % úrokom z omeškania od 11. apríla 2001 až do zaplatenia a žalobcovi nahradiť trovy konania. Žalobu žalobcu 2 zamietol.

3. Krajský súd svoj rozsudok odôvodnil tým, že sťažovateľka nepredložila súdu žiadne dôkazy o tom, že zmluvne dojednané plnenie žalobcom poskytla. Súd preto dospel k záveru, že zmluvným stranám muselo byť zrejmé, že cieľom uzavretia mandátnych zmlúv bolo ukrátiť konkurzných veriteľov budúceho úpadcu. Dohodnutá cena po 5 000 000 SKK bola podľa súdu nadsadená, nereálna a bola v zmluvách jednoznačne dohodnutá s cieľom odčerpať finančné prostriedky z účtu žalobcu v prvom rade, neskôr úpadcu, ktorý sa do úpadku dostal aj z dôvodu odčerpania finančných prostriedkov na základe uzavretých mandátnych zmlúv so sťažovateľkou.

4. Proti rozsudku krajského soudu v části, v které krajský soud vyhovel žalobě, podala stěžovatelka odvolání na nejvyšší soud. Nejvyšší soud jako soud odvolací preskúmal vec v napadnutej časti a dospel k záveru, že rozhodnutie je vecne správne a rozsudkom č. k. 4 Obo 10/2009-174 z 19. januára 2010 rozsudok krajského soudu v napadnutej časti potvrdil.

5. Najvyšší soud ako odvolací soud v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že *„... z obsahu napadnutého rozhodnutia jednoznačne vyplýva, z akého dôvodu súd prvého stupňa uviedol, že v danom prípade mohol žalobca odporovateľnosť uplatniť a na základe akých dôvodov dospel k záveru, že ide o mandátne zmluvy neúčinné a na základe čoho zaviazal žalovanú vrátiť do konkurznej podstaty sumu získanú na základe mandátnych zmlúv. Ďalej uviedol, že z predložených dokladov je zrejmé, že žalobca, keď uplatnil právo na odporovanie mandátnych zmlúv, považoval ich za platné, čo je základnou podmienkou pre určenie neúčinnosti zmlúv... Pokiaľ žalovaná bola názoru, že mandátne zmluvy neboli platne uzavreté, bolo jej vecou, aby platnosť mandátnych zmlúv spochybnila, čo však v jej záujme nebolo, a preto ide o obranu účelovú. Fakt, že žalovaná na základe mandátnych zmlúv plnenie vo výške 10 000 000,- Sk prijala a v tom čase netvrdila, že ide o zmluvy neplatné, sporný nie je.“*

6. Proti rozhodnutiu najvyššieho soudu ako odvolacieho soudu podal na podnet stěžovatelky z 10. marca 2010 generální prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generální prokurátor“) mimoriadne dovolanie sp. zn. VI/2Pz 193/10 z 11. mája 2010. Generální prokurátor žiadal mimoriadnym dovolaním napadnutý rozsudok najvyššieho soudu zmeniť, žalobu žalobcu v prvom rade zamietnuť a stěžovatelke priznať náhradu trov konania. Bol toho názoru, že *„... .rozsudkami konajúcich súdov bol porušený zákon, nakoľko súdy vec nesprávne právne posúdili (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.)“*. Generální prokurátor poukázal na ustanovenie § 15 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení platnom do 1. februára 1998 (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) a na ustanovenia § 70a ods. 1, 2 a 3 zákona o konkurze a vyrovnaní, prechodné ustanovenia účinné od 15. decembra 2005. Generální prokurátor v mimoriadnom dovolaní uviedol, že

mandátne zmluvy medzi úpadcom a sťažovateľkou boli uzavreté 16. augusta 1996 a 10. mája 1996, návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok úpadcu bol podaný 23. septembra 1993 a konkurz na majetok úpadcu bol vyhlásený 22. apríla 1998. Podľa generálneho prokurátora konajúce súdy posúdili otázku neúčinnosti mandátnych zmlúv nesprávne, pretože aplikovali právnu úpravu účinnú od 1. februára 1998 (§ 15 zákona o konkurze a vyrovnaní). Podľa generálneho prokurátora mali konajúce súdy správne aplikovať právnu úpravu účinnú v čase uzavretia mandátnych zmlúv. Tým, že súdy aplikovali nesprávne ustanovenie právneho predpisu, vec nesprávne právne posúdili. Podľa názoru generálneho prokurátora súdy mali prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. februára 1998 vykladať tak, že na posúdenie predpokladov odporovateľnosti právnych úkonov uskutočnených pred 1. februárom 1998 sa použije právna úprava účinná pred 1. februárom 1998 (§ 15 ZKV) a následne mali túto právnu úpravu aplikovať na skutkový stav. Generálny prokurátor uviedol, že z vecného hľadiska je medzi hmotnoprávnou úpravou pred 1. februárom 1998 a od 1. februára 1998 zásadný rozdiel: *«... podľa skoršej úpravy bolo možné odporovať právnemu úkonu, ku ktorému došlo „v posledných troch rokoch“ a podľa neskoršej právnej úpravy bolo možné odporovať právnemu úkonu, ku ktorému došlo „v posledných troch rokoch pred začatím konkurzu“.»* Podľa generálneho prokurátora *„Skutočnosť, že žalobca 1/ žalobou podanou 17. apríla 2001 odporoval právnym úkonom uskutočneným 16. augusta 1996 a 10. mája 1996, mali konajúce súdy vyhodnotiť tak, že žaloba je podaná po trojročnej prekluzívnej lehote, a teda aplikáciou ustanovenia § 15 ZKV v znení účinnom pred 1. februárom 1998 mali žalobu zamietnuť.“*

7. Okrem uvedeného generálny prokurátor v podanom mimoriadnom dovolaní poukázal aj na ďalšie pochybenia konajúcich súdov. Poukázal na skutočnosť, že súd prvého stupňa vykonal len dve pojednávania a zo zápisníc z pojednávania nevyplýva, že by súd na pojednávaniach vykonal iné úkony, ako vypočutie prednesov procesných strán. Žiadny listinný ani iný dôkaz nebol na pojednávaniach vykonaný. Podľa generálneho prokurátora konajúce súdy nedostatočne zistili skutkový stav, keď *„... jedinou cestou ako prijať skutkový záver, že k ukráteniu konkurzných veriteľov došlo určitým právnym úkonom, je porovnanie majetku dlžníka v čase vykonania právneho úkonu, zistenie zmenšenia jeho*

majetku v dôsledku právneho úkonu, zistenie ako mohli byť veritelia uspokojení, ak by k právnemu úkonu nedošlo a zistenie, či a o akú hodnotu boli veritelia v dôsledku právneho úkonu ukrátení,“ pričom v danom prípade „... *súdy skutkovo vec vôbec nevyhodnotili, či veritelia mohli alebo nemohli byť v roku 1996 - po uzavretí mandátnych zmlúv - z majetku úpadcu uspokojení*“, a tiež z dôvodu, že konajúce súdy považovali za preukázané, že sťažovateľka sumu 10 000 000 SKK na základe mandátnych zmlúv prijala, „... *hoci pre takýto záver nebol vykonaný žiadny dôkaz*“. Napokon, generálny prokurátor považoval za vecne nesprávne, že súdy zaviazali sťažovateľku na zaplatenie pohľadávky žalobcovi v prvom rade, hoci žalobca v prvom rade tvrdil, že pohľadávku postúpil žalobcovi v druhom rade a uvedený rozpor nie je v rozhodnutiach vysvetlený. Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu zmenil a žalobu žalobcu v prvom rade zamietol.

8. Najvyšší súd ako dovolací súd rozhodol o mimoriadnom dovolaní rozsudkom sp. zn. 1 M ObdoV 7/2010 z 24. júna 2010 tak, že rozsudok najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu č. k. 4 Obo 10/2009-174 z 19. januára 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 7 Cb 342/2001-154 zo 16. októbra 2008 v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol. Najvyšší súd ako dovolací súd sa stotožnil s výkladom prechodných ustanovení zákona o konkurze a vyrovnaní generálnym prokurátorom.

9. Žalobca v prvom rade rozsudok najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 7/2010 z 24. júna 2010 napadol ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. augusta 2010, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 20/2011-50 z 29. marca 2011 rozhodol, že základné právo žalobcu v prvom rade na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 7/2010 z 24. júna 2010 porušené bolo, sťažnosťou

napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

11. Podľa ústavného súdu «Z obsahu rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že na predpoklady odporovateľnosti právnych úkonov bola v danom prípade použitá právna úprava do 1. februára 1998 (teda § 15 a § 16 zákona o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom pred 1. februárom 1998), a preto možno súhlasiť so sťažovateľovým názorom, že najvyšší súd vlastne vôbec neaplikoval § 70a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní, pretože ten ustanovuje, že na konania začaté pred 1. februárom 1998 sa použije ustanovenie § 15 účinného po 1. februári 1998 s tým, že právne účinky úkonov, ktoré nastali skôr, mali zostať zachované.

Všeobecné súdy v základnom, resp. v odvolacom konaní a ani najvyšší súd v dovolacom konaní nepovažovali za sporné, že právne úkony napadnuté odporovacou žalobou sťažovateľa bolo možné odporovať podľa právnej úpravy účinnej do 1. februára 1998. Právne sporná bola len otázka, či rozšírenie lehoty na podanie odporovacej žaloby, ktoré vyplýva zo zákona č. 12/1998 Z. z., ktorý menil a dopĺňal zákon o konkurze a vyrovnaní, je potrebné aplikovať aj na prípad sťažovateľa. Najvyšší súd vec právne uzavrel v tom smere, že ústavne neakceptovateľný by bol nielen taký výklad § 70a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní, ktorý by umožňoval na základe neskoršej právnej úpravy postihnúť stratou právnej účinnosti právne úkony uzavreté v súlade s právnou úpravou platnou v čase ich uzavretia, ale aj taký výklad, ktorým sa rozširuje samotná lehota na podanie odporovacej žaloby...

Ústavný súd sa... s postupom a výkladom § 70a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní najvyššieho súdu nestotožňuje. Každá právna úprava prijatá zákonodarcom má svoj účel a význam. Zmyslom zmien právnej úpravy konkurzu a vyrovnaní (prijatých zákonom č. 12/1998 Z. z.) bolo okrem iného umožniť aj účinnejšie postihnutie právnych úkonov, ktoré boli uzavreté s úmyslom ukrátiť konkurzných veriteľov. Cieľom konkurzu je totiž dosiahnuť pomerné uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku (§ 2 zákona o konkurze a vyrovnaní).

Nemožno súhlasiť s názorom vyplývajúcim z napadnutého rozsudku, že každá nepravá retroaktivita, ktorá sa dotýka nadobudnutých práv, je protiústavná. Z judikatúry ústavného súdu v skutočnosti vyplýva, že nadobudnutých práv sa môže nová právna úprava dotýkať. Nepravá retroaktivita je možná, ak to odôvodňujú „závažné dôvody všeobecného záujmu“ a ak prípadné zásahy ustanovené novou právnou úpravou rešpektujú aj princíp proporcionality...

Najvyšší súd v okolnostiach prípadu neaplikoval znenie § 15 zákona o konkurze a vyrovnaní účinné od 1. februára 1998 (v zmysle § 70a ods. 3) s poukazom na rozpor so zásadou ochrany nadobudnutých práv. Pritom nemalo ísť o nové prípady právnych úkonov, ktoré by bolo možné odporovať (ako to zaviedlo nové znenie § 15 ods. 5 a 6 zákona o konkurze a vyrovnaní), v súvislosti s ktorými došlo k vysloveniu nesúladu § 70a ods. 2 s ústavou, ale o úkony, ktoré bolo možné odporovať aj pred účinnosťou zákona č. 12/1998 Z. z. K nadobudnutiu účinnosti tohto zákona (t. j. predĺženiu lehoty, v ktorej možno odporovať právnemu úkonu v konkurznom konaní) došlo v danom prípade ešte počas trvania lehoty ustanovenej podľa zákona účinného do 1. februára 1998. Právny výklad podaný najvyšším súdom o nevyhnutnosti aplikácie § 15 zákona o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom do 1. februára 1998 v sťažovateľovej veci však ani s poukazom na princíp právnej istoty a zásadu ochrany nadobudnutých práv neobstojí, pretože je v zjavnom rozpore so znením platnej a účinnej právnej normy (§ 70a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní). Ústavný súd považuje napadnutý rozsudok za svojvoľný, pretože nerešpektuje ústavne akceptovaný princíp, podľa ktorého je možné výnimočne uplatniť aj retroaktívne ustanovenia zákona. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že závažné dôvody všeobecného záujmu si môžu vyžiadať alebo odôvodniť prelomenie zásady zákazu spätnej pôsobnosti v prospech slobodnej tvorby právnej úpravy zo strany zákonodarcu (m. m. PL. ÚS 3/00)...

Podľa ústavného súdu... v sťažovateľovej veci nebola aplikovaná platná a účinná právna norma (§ 15 zákona o konkurze a vyrovnaní v znení od 1. februára 1998), ktorá mala byť použitá podľa § 70a ods. 3 zákona o konkurze a vyrovnaní... s poukazom na jej retroaktivitu a rozpor so zásadami ústavnosti...»

12. Po vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora opätovne prerokoval a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné a uznesením č. k. 1 M Obdo V 6/2011-343 z 26. marca 2013 v znení opravného uznesenia sp. zn. 1 M ObdoV 6/2011 z 25. apríla 2013 mimoriadnym dovolaním napadnutý rozsudok najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu č. k. 4 Obo 10/2009-174 z 19. januára 2010 zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu ako odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

13. Podľa odôvodnenia najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu podmienky odporovateľnosti mandátnych zmlúv neboli predmetom dokazovania a bez akéhokoľvek dokazovania si súd osvojil tvrdenie žalobcu, čo malo za následok nedostatočne zistený skutkový stav a nesprávne rozhodnutie vo veci. Podľa najvyššieho súdu konajúci súd v rozpore s ustanovením § 157 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) neuviedol, prečo nevykonal navrhnuté dôkazy, ako napr. vypočutie svedkov. Nie je zrejmé, ako súd dospel k záveru, že zmluvným stranám muselo byť zrejmé, že cieľom uzatvorenia mandátnych zmlúv bolo ukrátiť konkurzných veriteľov úpadcu a že úmysel úpadcu ukrátiť konkurzných veriteľov musel byť druhej strane známy. Najvyšší súd ako dovolací súd konštatoval, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí nedal odpoveď na podstatné otázky majúce pre rozhodnutie veci podstatný význam, a preto takéto rozhodnutie nemožno považovať za zodpovedajúce požiadavkám základného práva účastníka konania na spravodlivý proces.

Podľa dovolacieho súdu za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom možno označiť aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia odvolacieho súdu. Podľa dovolacieho súdu odôvodnenie potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu nespĺňa požiadavky náležitého odôvodnenia.

14. Po vrátení veci najvyššiemu súdu ako odvolaciemu súdu najvyšší súd uznesením č. k. 3 Obo 37/2013-371 z 29. mája 2014 rozsudok krajského súdu č. k. 7 Cb 342/2001-154 zo 16. októbra 2008 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Podľa odvolacieho súdu právny názor prvostupňového súdu vyslovený v jeho rozhodnutí nevychádzal zo žiadneho dokazovania, ale iba z osvojenia si tvrdenia žalobcu, čoho

následkom je nedostatočne zistený skutkový stav. Dôkazné bremeno, ktoré by preukázalo ukrátenie konkurzných veriteľov bolo na žalobcovi a on bol povinný preukázať, že došlo k ukráteniu konkurzných veriteľov. V ďalšom konaní je preto podľa odvolacieho súdu potrebné doplniť dokazovanie.

15. Žalobca sa v prvom rade sťažnosťou pre porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy domáhal v konaní pred ústavným súdom zrušenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 1 M Obdo V 6/2011-343 z 26. marca 2013 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 1 M ObdoV 6/2011 z 25. apríla 2013. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 35/2014-47 zo 17. júna 2014 rozhodol, že základné právo žalobcu, správcu konkurznej podstaty úpadcu, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom a sťažnosťou napadnutým uznesením najvyššieho súdu porušené bolo a uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

16. Podľa ústavného súdu: „Preskúmaním napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že ako námietka sťažovateľa, že najvyšší súd v danom prípade nerešpektoval viazanosť právnym názorom ústavného súdu vysloveným v jeho predchádzajúcom náleze, tak aj námietka, že posúdenie prípustnosti generálnym prokurátorom podaného mimoriadneho dovolania v spojení s viazanosťou uplatneným dovolacím dôvodom odporujú nielen vlastnej judikatúre najvyššieho súdu, ale aj judikatúre ústavného súdu, sú plne opodstatnené.“

17. Podľa ústavného súdu najvyšší súd pri posudzovaní splnenia podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania žiadnym spôsobom nereagoval na skutočnosť, že žalovaný pred podaním podnetu generálnemu prokurátorovi nepodal dovolanie, ktoré mohol odôvodniť rovnako ako on [§ 243f ods. 1 písm. c) OSP] tým, že rozhodnutie všeobecných súdov spočíva na nesprávnom právom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) OSP], resp. namietať vadu konania spočívajúcu v odňatí mu možnosti konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP]. Podľa ústavného súdu sa najvyšší súd v danej veci dôsledne nezaoberal tým, či sú splnené podmienky prípustnosti mimoriadneho dovolania,

resp. naplnené predpoklady prelomenia právoplatnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

18. Podľa ústavného súdu ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov [s výnimkou dovolania – § 243f ods. 2 písm. c) OSP], alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, tak ako to je vo veciach správneho súdnictva, kde nie je prípustné (až na výnimku) ani odvolanie, alebo jej bolo zákonnými prekážkami znemožnené využiť tieto právne prostriedky nápravy. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktoré zabezpečuje jeho výnimočnosť v súlade s teoretickou podstatou mimoriadneho opravného prostriedku (PL. ÚS 57/99, III. ÚS 35/2014).

19. Po vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie najvyšší súd vychádzajúc z právneho názoru ústavného súdu v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia sp. zn. I M Obdo V 2/2014 z 30. septembra 2015 uviedol: „*Uvedený záver ústavného súdu vo vzťahu k prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora bez predošlého využitia opravných prostriedkov proti napádanému rozhodnutiu súdu si osvojil aj najvyšší súd. Svedčia o tom aj jeho rozhodnutia sp. zn. 4MCdo/19/2008, 2MCdo/14/2005, sp. zn. 2MCdo/15/2005, sp. zn. 4MCdo/3/2006, sp. zn. I MObdoV/2/2011 z odôvodnenia, ktorých vyplýva názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní.*“

20. Najvyšší súd vychádzajúc aj zo stanoviska pléna ústavného súdu sp. zn. PLZ. ÚS 3/2015 z 18. marca 2015 v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia

konštatuje: «... uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky priamo dostupné účastníkovi konania v prípade závažných pochybení na strane súdu, a to prostredníctvom niektorého z dovolacích dôvodov zakotvených v § 237 O. s. p., ktoré formuluje dôvody zmätočnosti rozhodnutia. V prípade existencie niektorého z dovolacích dôvodov v tomto ustanovení obsiahnutom, má samotný účastník konania k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktoré môže úspešne využiť aj v prípadoch, keď je podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku procesne neprípustné. Ak nejde o takéto závažné pochybenia konajúcich súdov, je uplatnenie mimoriadneho dovolania nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. V týchto prípadoch je potrebné rešpektovať zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu.

... rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“ Podľa najvyššieho súdu: „... závery ústavného súdu sú konformné so závermi Európskeho súdu pre ľudské práva a potvrdzujú líniu doktríny pripúšťajúcej mimoriadne dovolanie ako výnimočný prostriedok ochrany účastníka výlučne v situácii, kedy existujú podstatné a presvedčivé okolnosti umožňujúce poskytnúť mu ochranu výlučne a bezvýhradne len prostredníctvom zásahu generálneho prokurátora. Pokiaľ účastník má možnosť použitia iného opravného prostriedku, ktorý je v jeho vlastnej procesnej dispozícii, musí použiť prednostne takýto právne aprobovaný postup, t. j. cestu riadneho dovolania.»

21. Najvyšší súd v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia sa preto zameril na preskúmanie, či nápravu nezákonného stavu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

22. Podľa najvyššieho súdu „Z obsahu spisu vyplýva, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 16. októbra 2008, č. k. 7 Cb/342/2001-154 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. januára 2010, č. k. 4 Obo 10/2009-174 nadobudol právoplatnosť 19. marca 2010. Žalovaný proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu v zákonom stanovenej jednomesačnej lehote dovolanie nepodal. Podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania na generálnu prokuratúru dňa 31. marca 2010, doručený dňa 1. apríla 2010.

Uvedeným postupom žalovaný opomenul účinne hájiť svoje práva - konkrétne nepodaním niektorého z opravných prostriedkov, ktoré zákon poskytuje účastníkovi - a to využitím podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) proti rozsudku odvolacieho súdu, či už z dôvodu závažných procesných väd (§ 237 písm. f/ O. s. p. v znení účinnom do 31. 12. 2014), resp. aj z dôvodu, pre ktorý podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor, (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.), keď k závažným procesným vadám je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O. s. p.), teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané. Opomenutie využitia tohto opravného prostriedku nemôže byť nahradené mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktoré má iný účel a podmienky.“

23. Najvyšší súd vzhľadom na skutočnosť, že v predmetnom konaní sťažovateľka ako podnecovateľka mimoriadneho dovolania nevyužila dostupný opravný prostriedok, dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je v danom prípade procesne neprípustné (§ 243i OSP v spojení s § 243b ods. 5 OSP) a rozhodol, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmieta. Najvyšší súd ako dovolací súd rovnako rozhodol, že uznesenie najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu č. k. 3 Obo 37/2013-371 z 29. mája 2014 zrušuje.

24. Podľa sťažovateľky právoplatným uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 M ObdoV 2/2014 z 30. septembra 2015 došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu

ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

25. Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení náležite nevysporiadal so zjednocujúcim stanoviskom najvyššieho súdu uverejneným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania, a tak mimoriadnym dovolaním môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa, ako ani s rozhodnutiami ústavného súdu (nálezom sp. zn. I. ÚS 178/08 zo 4. februára 2009, uznesením sp. zn. IV. ÚS 35/2012 z 19. januára 2012, uznesením sp. zn. II. ÚS 507/2010 z 25. novembra 2010 a nálezom sp. zn. I. ÚS 118/2013 z 22. januára 2014), podľa ktorých povinnosť vyčerpať riadne opravné prostriedky pred podaním mimoriadneho dovolania nevyplýva zo žiadneho z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

26. Sťažovateľka v sťažnosti uvádza, že „... *podnet generálnemu prokurátorovi na podanie mimoriadneho dovolania... podal[-a] ako voľbu medzi dovolaním a podnetom na podanie mimoriadneho dovolania, majúc na zreteli stanovisko č. 36 [zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, pozn.], z dôvodu, že v prípade doručenia mimoriadneho dovolania dovolaciemu súdu sa na návrh generálneho prokurátora odkladá vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia podľa § 243ha ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. V prípade podania dovolania je ustanovenie o odklade vykonateľnosti napadnutého rozsudku dispozitívne (§ 243 Občianskeho súdneho poriadku), závisí od úvahy súdu, či navrhovaný odklad vykonateľnosti povolí.*“. Podľa sťažovateľky „... vychádzajúc zo stanoviska č. 36 sa naša spoločnosť spoliehala na v ňom uvedený právny názor a existujúcu zákonnú úpravu, umožňujúcu účastníkovi konania podať podnet generálnemu prokurátorovi na podanie mimoriadneho dovolania bez predchádzajúceho využitia riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku“.

27. Podľa sťažovateľky „... *mimoriadne dovolanie v posudzovanej veci poukazovalo na zásadné vady konania spočívajúce jednak v nesprávnom právnom posúdení veci a jednak na neúplné zistenie skutkového stavu,*“ pričom „... *najvyšší súd pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní postupoval striktne formálne, odvolajúc sa výlučne na tú časť rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu a Ústavného súdu, ktorá nepripúšťala aplikáciu mimoriadneho dovolania ako účinného prostriedku nápravy pred využitím iného dostupného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, rozhodovacia činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva a zjednocujúceho stanoviska pléna Ústavného súdu z 18.3.2015, sp. zn. PLz. ÚS 3/2015, bez toho, aby individuálne posúdil, či v tejto konkrétnej veci existujú okolnosti podstatného a závažného charakteru, ktoré by odôvodňovali odklon od zásady, že ak súdy právoplatne rozhodli, ich rozhodnutia nemajú byť spochybňované.*“. Sťažovateľka namieta, že „*citované zjednocujúce stanovisko Ústavného súdu, na ktoré odkazuje a z ktorého vychádza napadnuté rozhodnutie Najvyššieho súdu, sa vôbec nezaoberá svojimi intertemporálnymi dopadmi na ďalšiu rozhodovacia činnosť tak Najvyššieho, ako aj Ústavného súdu...*“.

28. Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že „... *podnet na mimoriadne dovolanie [podala] po splnení zákonných predpokladov na jeho podanie, majúc na zreteli bežnú rozhodovacia činnosť Najvyššieho a Ústavného súdu v tomto smere, stanovisko č. 36, ktoré malo byť smerodajné nielen pre Najvyšší súd a generálneho prokurátora, ale aj účastníka konania, a tiež stabilitu právneho poriadku, právnej istoty a legitímnych očakávaní...*“.

29. Sťažovateľka sa v sťažnosti odvoláva na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. MCdo 7/2014 z 30. júla 2015, v ktorom najvyšší súd dospel k záveru, že «... *ochrana oprávnenej dôvery občanov v právo, ktoré... predstavoval ustálený výklad právnej normy vo forme stanoviska Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (pozn.: stanovisko č. 36), by mala byť pre podané mimoriadne dovolania pred novým právnym záverom Ústavného súdu Slovenskej republiky [obsiahnutým v zjednocujúcom stanovisku ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015, pozn.] prioritná. Možno mať tak za to, že sú tu dané špecifiká výnimočnej situácie, ktorá je založená intenzívnejším záujmom na ochrane legitímnych očakávaní adresátov na riadnom prejednaní mimoriadneho opravného*

prostriedku. Generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý podal mimoriadne dovolanie na podnet účastníka konania, využil svoje procesné oprávnenie v súlade s dlhoročne zaužívanou právnou praxou sledujúc ochranu práv účastníka konania... Ide o využitie jeho práv v takej intenzite, že jeho prípadné odmietnutie len s poukazom na prelom rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu vyvolaný zjednocujúcim názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, by znamenal prílišnú tvrdosť retrospektívy nového právneho názoru. Ani od generálneho prokurátora Slovenskej republiky ako prostredníka jedného z účastníkov konania na mimoriadne opravné konanie nemožno očakávať, aby v prípade reálneho využitia svojho mimoriadneho oprávnenia v „tolerantnom právnom prostredí“, mohol odhadovať budúci názorový vývoj Ústavného súdu Slovenskej republiky v otázke výkladu jeho zákonných predpokladov... Znamenalo by to neprimerane tvrdý zásah do práv účastníka konania, ktorý neuplatnil včas riadny, resp. mimoriadny opravný prostriedok, lebo spoliehajúc sa na bežnú súdnu prax priamo inicioval u generálneho prokurátora podanie mimoriadneho dovolania.». Sťažovateľka sa s týmto právnym názorom najvyššieho súdu plne stotožňuje a je presvedčená, že obdobne mal najvyšší súd postupovať aj pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní v jej veci.

30. Podľa sťažovateľky „... vady konania, ktoré boli namietané v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora [nesprávne právne posúdenie veci a nedostatočné zistenie skutkového stavu, pozn.], boli takého zásadného významu, že nemali zostať bez povšimnutia zo strany Najvyššieho súdu. Najvyšší súd mal pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní skúmať, či išlo o také zásadné pochybenia vyplývajúce z podstatných a presvedčivých okolností, ktoré by mohli odôvodňovať výnimku z princípu právnej istoty týkajúcu sa nezrušiteľnosti súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch.“.

31. Sťažovateľka v sťažnosti zhrňa, že najvyšší súd porušil jej základné práva tým, že „... pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní neposúdil a nijako sa nevysporiadal najmä s týmito zásadnými skutočnosťami:

4.1 princípom právnej istoty a legitímnych očakávaní pri podaní podnetu ... na podanie mimoriadneho dovolania generálnemu prokurátorovi, a to najmä v nadväznosti na stanovisko č. 36, ako aj rozhodovaciu činnosť Najvyššieho a Ústavného súdu v tom čase;

4.2 či mimoriadne dovolanie bolo podané pre podstatné vady konania alebo omyly vo výkone spravodlivosti, ktoré by mohli odôvodňovať výnimku z princípu právnej istoty týkajúcu sa nezrušiteľnosti súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch;

4.3 intertemporálnymi dopadmi stanoviska pléna Ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015, z 18.3.2015 na ďalšiu rozhodovaciu činnosť súdov a prípadnú tvrdosť retrospektívy nového právneho názoru.“.

32. Podľa sťažovateľky „Najvyšší súd tieto skutočnosti neskúmal a rozhodol iba s odvolaním sa na stanovisko pléna Ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 z 18.3.2015 a rozhodovaciu činnosť Najvyššieho, Ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, o ktorú sa predmetné stanovisko opiera. Z tohto pohľadu je preto napadnuté rozhodnutie aj arbitrárne, svojvoľné, nutne vyžadujúce reparáciu.“.

33. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľka v petite sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru právoplatným uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 MOBdoV 2/2014 z 30. septembra 2015 porušené bolo, aby sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, a aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia.

34. Sťažovateľka v sťažnosti rovnako navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Návrh na odklad vykonateľnosti sťažnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sťažovateľka odôvodňuje tým, že „... spoločnosť negeneruje takmer žiadne finančné zdroje, ktoré by prevyšovali jej bežnú mesačnú potrebu na zabezpečenie svojej výrobnjej činnosti“, a navyše, že v súčasnosti spláca úver vo výške 500 000 €.

II.

35. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

36. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

37. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

38. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

39. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti (návrhu) ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi

označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 453/2011).

40. Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané na jej podnet, keď vychádzajúc z právnych názorov ústavného súdu, najvyššieho súdu ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) na prípustnosť mimoriadneho dovolania – konkrétne na nevyhnutnosť splnenia podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov, dospel k záveru, že sťažovateľka ako podnecovateľka mimoriadneho dovolania nevyužila dostupný opravný prostriedok, prostredníctvom ktorého mohla účinne hájiť svoje práva, a to konkrétne dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu. Podľa odôvodnenia sťažnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu opomenutie využitia tohto opravného prostriedku nemôže byť nahradené mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktoré má iný účel a podmienky, a preto s ohľadom na uvedené najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesne neprípustné podľa § 243i OSP v spojení s § 243b ods. 5 OSP.

41. Sťažovateľka vo svojej sťažostnej argumentácii k prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora namieta, že podľa nej boli splnené zákonne podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania ustanovené v § 243e ods. 1 OSP, splnenie ktorých je predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania podľa § 243f ods. 1 OSP. Kľúčová námietka sťažovateľky spočíva v tvrdení, že v čase podávania podnetu na mimoriadne dovolanie judikatúra najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutia niektorých senátov ústavného súdu nepovažovali za *conditio sine qua non* prípustnosti mimoriadneho dovolania

predchádzajúce vyčerpanie všetkých dostupných riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Požadovanie splnenia uvedenej podmienky nepožadovalo (naopak, výslovne vylučovalo) aj zjednocujúce stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, v ktorom sa uvádza, že: „... *podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním... môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa.*“

42. Podľa sťažovateľky najvyšší súd pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora nezohľadnil a nijako sa nevysporiadal s intertemporálnymi dopadmi neskoršieho právneho názoru ústavného súdu a najvyššieho súdu, podľa ktorého podmienkou prípustnosti mimoriadneho dovolania je vyčerpanie všetkých dostupných riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Podľa sťažovateľky je preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu arbitrárne a svojvoľné a je v rozpore s princípom právnej istoty a legitímnych očakávaní.

43. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

44. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

45. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97), a preto ich porušenie skúma

spoločne. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. právo na spravodlivý proces sa nezaručuje iba čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale je implikované aj v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a to v čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 71/97, III. ÚS 53/09).

46. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

47. Ústavný súd v súvislosti s rozhodovaním o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy konštantne zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01,

I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 268/05 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06). Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je arbitrárne a či ho najvyšší súd ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom zdôvodnil.

48. Ústavný súd preskúmal sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, v odôvodnení ktorého sa uvádza: „*Ústavný súd [v náleze č. k. III. ÚS 35/2014-47 zo 17. júna 2014, ktorým bol najvyšší súd pri rozhodovaní viazaný, pozn.] konštatoval, že najvyšší súd pri posudzovaní ne/splnenia podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania postupoval nielen v rozpore s vlastnou judikatúrou, ale aj s judikatúrou ústavného súdu, pretože žiadnym spôsobom nereagoval na skutočnosť, že žalovaný pred podaním podnetu generálnemu prokurátorovi nepodal dovolanie, ktoré mohol odôvodniť rovnako ako on (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.) tým, že rozhodnutie všeobecných súdov spočíva na nesprávnom právom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.), resp. namietať vadu konania spočívajúcu v odňatí mu možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Podľa ústavného súdu najvyšší súd sa v danej veci dôsledne nezaoberal tým, či sú naplnené predpoklady prelomenia právoplatnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.*“. Ďalšie podstatné dôvody najvyššieho súdu ako súdu konajúceho o mimoriadnom dovolaní sú citované v bodoch 19, 20 a 22 tohto uznesenia.

49. Najvyšší súd vzhľadom na skutočnosť, že v predmetnom konaní sťažovateľka ako podnecovateľka mimoriadneho dovolania nevyužila dostupný opravný prostriedok, dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je v danom prípade procesne neprípustné (podľa § 243i OSP v spojení s § 243b ods. 5 OSP) a rozhodol, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmieta.

50. Ústavný súd považuje za potrebné na tomto mieste pripomenúť, že v právnej veci sťažovateľky sa ústavný súd k prípustnosti generálnym prokurátorom podaného mimoriadneho dovolania vyjadril už vo svojom náleze č. k. III. ÚS 35/2014-47 zo 17. júna 2014, na ktorý týmto odkazuje.

51. Ústavný súd sa aj vo veci tejto sťažnosti plne stotožňuje so svojim právnym názorom vyjadreným v náleze č. k. III. ÚS 35/2014-47 zo 17. júna 2014, neskôr pretaveným aj do stanoviska pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015, na prípustnosť generálnym prokurátorom podaného mimoriadneho dovolania len za splnenia podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.

52. V rámci posúdenia ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je potrebné uviesť, že najvyšší súd v napadnutom uznesení zohľadnil skutočnosť, že v danej veci mohol sám účastník konania prostredníctvom dovolania [uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP] dosiahnuť nápravu, resp. zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon. Ústavný súd konštatuje, že z podanej sťažnosti a jej príloh nevyplývajú žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v právnej veci sťažovateľky znemožňovali. V danom prípade bolo preto potrebné rešpektovať zásadu „*vigilantibus iura scripta sunt*“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu.

53. Pokiaľ ide o hlavnú námietku sťažovateľky, že najvyšší súd sa v sťažnosťou napadnutom uznesení vôbec nezaoberal a nijako nevysporiadal s intertemporálnymi dopadmi stanoviska pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015 a prípadnou tvrdosťou retrospektívy právneho názoru v ňom vyjadrenom, ako ani s princípom právnej istoty a legitímnych očakávaní v kontexte existencie zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu

a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, ako aj rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu a ústavného súdu v čase podávania podnetu na podanie mimoriadneho dovolania, ktoré podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nepodmieňovali využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania a boli toho názoru, že mimoriadnym dovolaním možno napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa, postačí uviesť nasledovné.

54. Pokiaľ ide o judikatúru najvyššieho súdu v otázke prípustnosti mimoriadneho dovolania z dôvodu nejednotnosti senátov občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu pri aplikácii ustanovenia § 243e ods. 1 OSP na základe podnetu generálneho prokurátora prijalo občianskoprávne kolégium zjednocujúce stanovisko k výkladu tohto procesného ustanovenia, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania.

55. Napriek uvedenému zjednocovaciemu stanovisku občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu boli aj v nasledujúcom období najvyšším súdom vydané rozhodnutia, ktoré ho nerešpektovali (napr. uznesenia sp. zn. 4 M Cdo 16/2007 z 27. januára 2009, sp. zn. 4 M Cdo 19/2008 z 27. januára 2009, sp. zn. 1 M Obdo V 2/2011 z 27. septembra 2012), a to aj v čase, keď sťažovateľka podala podnet generálnemu prokurátorovi na podanie mimoriadneho dovolania. V skutkovo rovnakých veciach tak najvyšší súd aj po prijatí zjednocujúceho stanoviska akceptoval celkom opačný právny záver týkajúci sa prípustnosti mimoriadneho dovolania.

56. Podľa ústavného súdu (I. ÚS 178/08) taký rozpor sám osebe ešte nemusí byť dôvodom na kasáciu napadnutého rozhodnutia. Judikatúra totiž nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (a to aj pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. Každá zmena rozhodovacej súdnej praxe, zvlášť ak ide o prax najvyššej súdnej inštalácie povolanej aj na zjednocovanie judikatúry nižších súdov, je však javom vo svojej podstate nežiaducim, lebo takouto zmenou je zjavne

narušený jeden z princípov demokratického právneho štátu, a to princíp právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodovania. To je prioritným dôvodom, prečo platná právna úprava predpisovala pre najvyšší súd osobitné a záväzné pravidlá prijímania rozhodnutí v situáciách, keď nimi má byť ich doterajšia judikatúra prekonaná [porov. § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z.]. Dokonca, aj keby takéto procedúry neboli pre uvedené prípady zakotvené pozitívnym právom, nič by to nemenilo na povinnosti najvyššieho súdu pristupovať k zmene judikatúry nielen opatrne a zdržanlivo (t. j. výlučne v nevyhnutných prípadoch, opodstatňujúcich prekročenie princípu predvídateľnosti), ale tiež s dôkladným odôvodnením takého postupu. Jeho súčasťou nevyhnutne by malo byť presvedčivé vysvetlenie toho, prečo aj napriek očakávaniu rešpektu k doterajšej rozhodovacej praxi bolo rozhodnuté inak. Takéto odôvodnenie je súčasťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

57. Najvyšší súd v napadnutom uznesení dospel k záveru, že stanovisko najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania, vychádza zo záverov, ktoré nie sú súladné s rozhodnutiami ústavného súdu a najvyššieho súdu, a to aj tými, ktoré boli prijaté v čase, keď sťažovateľka podala podnet na podanie mimoriadneho dovolania generálnemu prokurátorovi, ako aj rozhodnutiami ESĽP týkajúcimi sa prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, pričom v prípade tak ústavného súdu, ako aj ESĽP ide o súdne orgány oprávnené v určitých prípadoch zrušiť rozhodnutie najvyššieho súdu. Keďže v čase rozhodovania najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní v právnej veci sťažovateľky došlo k prijatiu zjednocujúceho stanoviska pléna ústavného súdu č. k. Plz. ÚS 3/2015-22, ktorým ústavný súd zamýšľal odstrániť stav, keď sa k určitej právne významnej otázke rozdielne vyjadrí niektorý zo senátov ústavného súdu, ako aj niektoré z kolégií najvyššieho súdu v stanovisku k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, pričom toto stanovisko nie je rešpektované ani v nasledujúcom období všetkými senátmi najvyššieho súdu, najvyšší súd v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia poukázal aj na v tomto zjednocujúcom stanovisku pléna ústavného súdu vyjadrený právny názor k prípustnosti mimoriadneho dovolania.

58. Ani po prijatí zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2008 pod č. 36, podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania, rozhodovacia prax najvyššieho súdu nezotrávala na uvedenom stanovisku a pri posudzovaní prípustnosti mimoriadneho dovolania najvyšší súd aj naďalej zohľadňoval skutočnosť, či účastník konania pred podaním podnetu generálnemu prokurátorovi na podanie mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené právne prostriedky nápravy, a to tak riadne, ako aj mimoriadne. Sťažovateľke mohla byť táto skutočnosť známa a v otázke prípustnosti mimoriadneho dovolania sa nemala bez výhrad spoliehať na uvedené stanovisko najvyššieho súdu. Mohla si byť vedomá, že ak tak učiní, najvyšší súd môže mimoriadne dovolanie podané na jej podnet odmietnuť ako procesne neprípustné.

59. V súvislosti s tým, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení výslovne nezaoberal intertemporálnymi dopadmi stanoviska pléna ústavného súdu č. k. Plz. ÚS 3/2015-22 na ďalšiu rozhodovaciu činnosť súdov a prípadnou tvrdosťou retrospektívy právneho názoru v ňom vyjadreného na prípustnosť mimoriadneho dovolania, ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry ESĽP čl. 6 ods. 1 dohovoru síce ukladá súdom povinnosť odôvodniť svoje rozhodnutia, túto požiadavku však nemožno chápať tak, že súdy majú povinnosť dať podrobnú odpoveď na každý argument (napr.: rozsudok ESĽP vo veci *Van Hurk v. Holandsko* z 19. 4. 1994, č. 16034/90, bod 61). Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Okrem iného je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré účastník konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (napr.: rozsudok ESĽP vo veci *Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko* z 9. 12. 1994, č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprerokuje každú podrobnosť tvrdenú účastníkom konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo účastníka konania byť vypočutý a aby súd posúdil tvrdenia účastníka konania, hoci sa to explicitne

neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie ESLP č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74).

60. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že rozhodnutie je dostatočným spôsobom odôvodnené. Najvyšší súd zrozumiteľne prezentoval úvahy, ktoré zvolil pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky, a právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené či arbitrárne. Najvyšší súd sa podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré boli pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné, a ústavne súladným spôsobom zdôvodnil, prečo v danom prípade mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesne neprípustné. Na tomto závere nemôže nič zmeniť okolnosť, že sťažovateľka má na celú vec odlišný názor a s napadnutým uznesením najvyššieho súdu sa nestotožňuje. Táto okolnosť totiž sama osebe nemôže spôsobiť porušenie označených práv sťažovateľky.

61. K časovej pôsobnosti judikatúry z pohľadu zmeny judikatúry ústavný súd poznamenáva, že judikatúra je právom v materiálnom zmysle, to so sebou prináša i povinnosť súdov svoju judikatúru meniť spôsobom, ktorý nenaruší oprávnené očakávania adresátov právnych noriem. Zásadou vo všetkých štátoch s kontinentálnym právnym systémom práva (rovnako aj v systéme *common law*) je aplikácia novej sudcom vytvorenej normy na všetky aktuálne pred súdmi prebiehajúce kauzy (incidentná retrospektíva). Nový právny názor sa aplikuje do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Nepripúšťa sa, aby na právne vzťahy z minulosti boli aplikované mylné právne názory. Zmena judikatúry sa deje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva. Zmena judikatúry je v tomto ohľade len opravou omylu vo výklade práva. Z tohto dôvodu nie je správny názor, že zmena judikatúry pôsobí retroaktívne. Retroaktivita sa spája s právnou normou ako všeobecne záväzným (normatívnym) pravidlom, kde sa uplatňuje princíp zákazu retroaktivity (spätnej pôsobnosti). Judikatúra nie je samostatným, originálnym ani normatívnym prameňom práva, akým je právna norma; judikatúra pôsobí vždy v súvislosti

s prameňom práva, je jeho interpretáciou. Najvyššie súdy preferujú incidentnú retrospektívu s tým, že len v celkom špecifických prípadoch ochránia právnu istotu a legitímne očakávania adresátov právnej normy, spravidla pri aplikácii hmotnoprávnej normy (Bobek, M. Kühn, Z. a kol. Judikatura a právní argumentace. 2. vydání. Praha : Auditorium, 2013, s. 148 a s. 159).

62. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napriek rozsiahlej argumentácii sťažovateľky neexistuje príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vyslovenia porušenia uvedených základných práv po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

63. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími formulovanými časťami sťažnostného petitu sťažovateľky (návrhom na zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, návrhom na priznanie náhrady trov konania či návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

64. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2016